

TĒ 18 CHIUⁿ HÓAN-TÙI-CHHÌ-KEK

Nā-sī seng-khu-lāi ū iām-chèng, á-sī kí thiàⁿ, i-seng ū-sí ēng hóan-tùi-chhì-kek-iòh (反對刺戟藥, *counterirritant*) kô tī phê-hu-nih, ū pīⁿ ê só-chāi. Chit ê lí-khì, chiū-sī lēng-gōa chhòng chit ūi hō i thiàⁿ, sòa bōe-kì-tit pīⁿ ê thiàⁿ. Iā koh chit hāng, chit ê iòh òe hō phê-ē ê huìh-kúg khok-tōa, iā khah chōe huìh tī hē-hu-nih, só-í lāi-chōng ê huìh kiám-chió; chit khoán ê iòh, kiò-chòe in-chhih-che (弓|赤劑, *rubefacient*). Án-ni chiū lāi-chōng òe thang hioh-khùn, thang tī-liâu. Chit hō kap sīn-keng ū koan-hē, in-ūi thàu tī phê-nih ê sīn-keng iā ū khan-liân tī lāi-chōng, chiū-sī hóan-èng-chok-iōng (*reflex action*).

Phì-lūn bák-chiu thiàⁿ, tī bák-chiu-piⁿ ēng chhì-kek-iòh kô; á-sī hī-á-lāi ū iām-chèng, chiū hī-á-āu kô chit hō iòh; á-sī heng-khám-lāi thiàⁿ, chiū chhat chhì-kek-iòh tī heng-khám ê phê-hu-nih; á-sī pak-tó thiàⁿ, thang chiong kài-lóah chòe chhì-kek-iòh lái kô.

Ēng chhì-kek-iòh, ū-sí sī beh hō phê-hu hoat áng nā-tiāⁿ, ū-sí i-seng ài i hoat-phā. Phì-lūn lāng ū pak-tó thiàⁿ, ēng kài-lóah kô chap hun-kú, òe hō phê-hu tng áng, m̄-thang khah kú lái hoat-phā; chóng-sī bák-chiu cheng ê tī-liâu-hoat ê chit hāng, sī bák-chiu piⁿ-á tiòh ēng chhì-kek-iòh, lái hō phê-hu hoat-phā.

Kài-lóah chòe chhì-kek-iòh sī hó ēng; ū kài-lóah-iū, kài-lóah-tēng-ko (硬膏, *mustard plaster*). Siat-sú sim-koaⁿ-thâu ū tiùⁿ, á-sī pak-tó-bé ū thiàⁿ, chit hō iòh sī hó ēng. Kài-lóah-tēng-ko, á-sī kài-lóah-phiⁿ, ū-sí thang bóe piān, iā sī khòai-khòai pī-pān. Thèh pēng-siōng kài-lóah, chit thng-sí, ēng tām-pòh lá-lùn-sio-chúi, lā hō chiâu; m̄-thang siuⁿ chōe chúi; chòe chhin-chhiūⁿ iòh-ko chiū hó. Ēng chit tiâu pheng-tò-a-pò, á-sī pát khoán pòh ê pò, chhin-chhiūⁿ môa-pò. Chiong kài-lóah phi tī pò ê téng-bīn, chha-put-to saⁿ chhùn tng, nng chhùn khoa. Thèh kok chit tè pò (pòh-pòh-ē) khàm tī kài-lóah-téng. Thèh ū-pī ê kài-lóah, kap pò hē phê-hu-téng. Koh chap hun-cheng, pīⁿ-lāng chai phê ū sio, iā koh chap hun òe sió-khóa thiàⁿ, iā tng áng. Án-ni chiū kàu-giáh, tiòh thèh-khí-lái, m̄-thang hō i hoat-phā. Siat-sú ná ū kài-lóah liām tī phê-hu-nih, tiòh ēng mí-hoe, ún-ún-á cheh hō i kí-lái; chiah ēng sio mí am-teh, ēng pheng-tò-a ká pák.

Nā-sī ū bóe piān ê kài-lóah-ko chòe kui phiⁿ, chit-ē thang ùn léng-chúi, chiah kô ū pīⁿ ê só-chāi.

Ēng kài-lóah-iū lái thui heng-khám, pak-tó, á-sī pát ūi ū pīⁿ ê só-chāi, òe hō phê tng áng. Chit hō m̄-thang thui kè-thâu, kiaⁿ-liáu òe hoat phā. Thui liáu, ēng hang sio ê ní-pò khàm iā sī hó.

Ū-sí ēng chhat-iòh chòe chhì-kek, á-sī ín-chhih ê lō-ēng. Ū-sí ēng *tinctura iodi*, á-sī *linimentum iodi*, ká chhat. Nā chhat saⁿ sī pái, kiám-chhái phê-hu òe chho-chho; nā án-ni liù-phê m̄-thang koh chhat.

Khàn-hō tiòh chai, sī khah hó m̄-thang ēng chhiú lái boah iòh tī pīⁿ-lāng ê sin-chiūⁿ; ū-sí ēng mí lái boah, á-sī kò chhiū-leng-lóng lái boah; m̄-kú sam-put-gō-sí ko-put-chiong tiòh ēng chhiú lái boah, iā ka-kī ê chhiú lóng tiòh sòe-jī. Chòe iàu-kín-ē, sī lái-bīn ū súi-gún kap ū *belladonna* chit lúi ê chhat-iòh; eng-kai tiòh ēng chit tè mí-pò lái chhit, chhit liáu tiòh liām-piⁿ sóe chhiú.

Belladonna kap *glycerinum* sī i-tī hun-pì-chôaⁿ chéng-tiùⁿ hit hō pīⁿ ê lō-ēng. Chit ê iòh iā òe tī-tit hū-jīn-lāng leng-pōng ê pīⁿ. Nā hū-jīn-lāng hut-jiān bô hō gín-á chiáh leng, iáu-kú leng iū-gōan sī chin chōe, tiòh ēng chit tè chúi-ni-pò (*lint*), tiong-ng ka chit khang hō íⁿ-íⁿ, chiah chiong chúi-ni-pò chìm hē *belladonna* kap *glycerinum* hit lái-bīn; chìm hō tâm, chiah chiong chúi-ni-pò tah tī leng-pōng ê téng-bīn, hit ê leng-thâu hō i thóng-chhut-lái. Chiah ēng mí-hoe khàm hit téng-bīn, ēng pheng-tò-a pák hō ân; hit tiâu pheng-tò-a ták jít tiòh tīⁿ nng saⁿ-pái, in-ūi pák ê só-chāi, sī chin khòai lēng-khì.

Ēng hoat-phā ê iòh, á-sī pát mih chhat-iòh ê sí, sī ūi-tiòh chí thiàⁿ, á-sī thè-iām ê iân-kò. Chhat-iòh ê

sí-chūn, hit ê phê òe khah âng. Êng hoat-phā ê iòh, á-sī pát mih chhat-iòh ê sí, kai tiòh êng lōa-chōe iòh, chiū tiòh tui pân-lāi tò-chhut-lāi êng, m̄-thang hē tī pân-lāi, sūi-piān ùn-khí-lāi lām-sám êng.

Hoat-phā ê iòh, sī êng **pan-bá** (*Spanish fly*) só chè-chō-ê. Pan-bá (sī Kng-tang-séng chit khoán ũ khak ê thàng) phā ê iòh miá *liquor epispasticus*, sī êng *ether aceticus* chòe ê kô-iòh. *Emplastrum cantharidis* sī hoat-phā-che kap lách, chham pát khoán ê iòh lāi kô tī pò-nih ê téng-bīn. Êng kô-iòh ê sí, tiòh tã-seng chiong ũ-pīⁿ ê só-chāi, sóe hō chheng-khì, chiong kô-iòh hang hō sio, tah tī hit ê hoat-phā ê só-chāi, êng mī-hoe am-teh, êng pheng-tòa pák hō hó, chóng-sī m̄-thang siuⁿ ân, in-ūi hit ê phā phòng-khí-lāi ê sí-chūn, nā ân, òe chin thiàⁿ.

Nā êng pan-bá, chí-ū beh hō pīⁿ-làng phê âng ê hoat, nā khòaⁿ phê âng chiū hó, chhian-bān m̄-thang hō i khí phā.

Tī beh hō khí phā ê si-piⁿ, tiòh êng hoa-su-leng (**hōan-sū-lím**)-iū (*vaseline*) ká i kô, hō hit ê phā bōe thòaⁿ kè pát ũi khí; jiān-āu chiah êng m̄ng pit, ùn hoat-phā ê iòh-chúi, boah hit hoa-su-leng (**hōan-sū-lím**)-iū ê lāi-bīn; nā ta chiū koh boah. Tāi-khài saⁿ sì pái liáu-āu, pīⁿ-làng chai liòh-á òe thiàⁿ; chiū êng chúi-ní-pò, hit ê tōa sió kap phā pīⁿ-pīⁿ, ká i khàm-teh; téng-bīn koh khàm mī-hoe, chiah êng pheng-tòa pau hō hó-sè.

Hoat-phā ê sí ũ-ê khah kín, ũ-ê khah bān, kiám-chhái n̄ng saⁿ tiám-cheng, á-sī chiàⁿ jit. Nā khòaⁿ-kīⁿ phā chin kú bô phòng-khí-lāi, chiū êng môa-chí-pâ-pò; nā iū-gôan bô puh-khí-lāi, chiah koh êng hoat-phā-iòh-chúi ká i kô.

Hoat tōa phā liáu-āu, nā i-seng bô kau-tāi sím-mih òe, chiū thang chiong phā ka khui (ke-si tiòh **kè-sáh** hō chheng-khì), pàng chhut hit ê chúi; nā i-seng ài khòaⁿ chit ê chúi, tiòh êng po-lê khì-kū sîn-khí-lāi thang hō i khòaⁿ. Hit ê chúi lâu kàu soah-khì, chiū tiòh êng chit tè sòe tè ê chúi-ní-pò boah *ung. boraci* á-sī *ung. zinci* iòh ká tah-teh. Tiòh òaⁿ chit jit n̄ng pái. Chha-put-to chit lé-pài chit ê siong òe hó.

I-seng ài hō pīⁿ-làng seng-khu sím-mih só-chāi hoat-phā, tiòh ũi chit-ê tiāⁿ-tiòh ê iⁿ-khor-á; kīⁿ-nā bô ũi iⁿ-khor-á ê só-chāi, m̄-thang boah iòh. Khàn-hō tiòh chai boah hoat-phā-che tek-khak tiòh tī bah khah káu ê só-chāi; khò kut ê só-chāi, m̄-thang êng chit ê hoat. Nā ài hō kha-thâu-u ê só-chāi hoat-phā, eng-kai tiòh ũi n̄ng ê chhin-chhiūⁿ pòⁿ gèh ê khoán, tī **chhek-kài-kut** ê téng-bīn kap ē-bīn, chiah bōe gāi-tiòh kut.

Nā ài hō io-kut ê pō-ūi hoat-phā, tiòh chiong iⁿ-khor-á ũi hit pīⁿ-á, á-sī pun-khui ũi n̄ng pēng-pīⁿ-á. Nā-sī ũi-tiòh hì-chōng ē-tóe ê pīⁿ, ài hō phê-hu hoat-phā, tiòh chiong iⁿ-khor-á, ũi tī ka-chiah keng-kah-ē ê só-chāi. Nā-sī ũi-tiòh sim-chōng pīⁿ beh hō i hoat-phā, tiòh ũi hō chit-tiâu **chit**-tiâu tng-tng, m̄-thang ũi kui jiah, in-ūi phòh phê ê só-chāi, nā khah tōa chiū khah bān hó. Iā m̄-thang tī leng-thâu ê só-chāi. Nā ũi-tiòh bák-chiu ê pīⁿ, ài hō i hoat-phā, tiòh chiong iⁿ-khor-á ũi tī pīn-pīⁿ, lī bák-chiu chit chhùn ê h̄ng. Nā ũi-tiòh beh chí thâu-khak thiàⁿ, lāi hō hoat-phā, tiòh chiong iⁿ-khor-á ũi tī hī-á-āu nng-bah ê só-chāi.

Chhng-sòaⁿ-hoat (串線法, *Seton*): Iáu ũ chit khoán kiò-chòe chhng-sòaⁿ-hoat, iā òe chí thiàⁿ; hit ê hoat-tō, êng chit ki tōa ki chiam, chhng chit tiâu chheng-khì ê si-sòaⁿ, chiah chhng kè hit ê phê-bah, chiong sòaⁿ ê siang-thâu lāi kat-teh; ták jit tui sòaⁿ ká thiu hō tín-tāng, iā òe chí thiàⁿ. Chit ê hoat sī ũi-tiòh iūⁿ-hîn ê pīⁿ, ũ-sī chòe án-ni.

Sio-chiok-hoat (燒灼法, *cauterisation*) chiū-sī êng tèk-piát khì-kū lāi sio pīⁿ-làng ê cho-chit. Só êng ê ke-si ũi thih á-sī kng chòe-ê, chóng-sī khah siông sī êng pèh-kim (*platinum*). Khì-kū ê kng-lāi ũi tóe iòh (*benzene*). Ū n̄ng liáp ê chhiū-leng-kiū, tīⁿ thang suh-jip khong-khì (tē 154 tō). Tāi-seng êng sio-chiok-khì ê bé-á, chiū-sī pèh-kim, hē tī hé-chiú-teng hit pha hé ê tiong-kan; nā sio liáu thèh-khí-lāi, chiah tīⁿ chhiū-leng-kng ê kiū, hō khong-khì kè tī iòh ê só-chái; hit ê iòh ê khì òe kàu sio liáu pèh-kim ê só-**chāi** chiū tòh. Chit hō ke-si sī kan-ta i-seng thang êng, khàn-hō m̄-thang. Khàn-hō tiòh tāi-seng ũ-pī pīⁿ-làng ê phê-hu. Êng sio-chúi sat-bùn sóe

chheng-khì, chia̍h ēng *acid carbolic* 1-40 koh sóe. M̄-thang ēng *ether* á-sī hé-chiú sóe, kiaⁿ-liáu òe hoat hé gāi-tiòh pīⁿ-lâng. Sio-chiok-hoat iā ū-sī ēng tiān-lát ê khi-kū lâi chòe.

Khip-kak-liâu-hoat (吸角療法, *Cupping*), iā ū lêng kóng, hé-poe-khip-huih-sut (火杯吸血術):

Khip-kak-liâu-hoat ū tâm, ta, n̄ng hāng ê hoat-tō, ēng tī hoat-iām ê só-chāi, òe thang thè iām, chí thiàⁿ. Tiòh ēng tèk-piát ê po-lê-poe, kiò-chòe khip-kak, (*cupping glass*, tē 155 tō). Chit hō hoat ê thó miá kiò-chòe “kok”. Tī kip-sèng sīn-chōng-iām, thang tī sin-io téng-bīn, ēng khip-kak-liâu-hoat. Ēng khip-kak ê hoat-tō, tãi-khài ták pái ēng sī tē, á-sī lāk tē khip-kak, tiòh lēng-gōa chhòng-khí-lái, chòe khip-kak ê lō-ēng-ê.

Pī-pān chit au-á hé-chiú, koh ēng suh-chóa chit tē chit tē, chha-put-to chit chhùn sù-hong, chia̍h so hō íⁿ, ùn hé-chiú, hē khip-kak-lái; á-sī ēng tâm-pòh mī-hoe. Ēng hé ká i tiám, hé teh-beh hoa ê sí, kóaⁿ-kín chiong khip-kak-chhùi am hit ê pīⁿ ê só-chāi; m̄-thang hō khip-kak-chhùi siuⁿ sio, òe thng-tiòh pīⁿ-lâng. Chit ê hoat nā khah òe hiáu chhòng, pīⁿ-lâng phê-hu hō khip-kak-chhùi suh ê só-chāi, liám-pīⁿ òe phòng chit liáp ná chún pòⁿ kiú ê khoán-sit, hit ê khip-kak chiū hō i suh tiâu-teh. Hit ūi phê-ē-huih-kng òe khok-tōa, iā khah chòe huih òe kàu hia, lái-chōng òe kiám-chió huih, só-í òe hioh-khùn thang tī-liáu.

Só pī-pān ê khip-kak 4 tē á-sī 6 tē, lóng chiáu hoat-tō ká i khip. Nā pīⁿ-lâng òe jím thiàⁿ, theng-hāu kè chit-khek-kú, chia̍h thèh-khí-lái. Beh thèh-khí-lái ê hoat-tō, ēng chit ki chhiú chiong khip-kak ngòeh-teh, chit ki chhiú ēng chng-thâu-á, tui hit ê khip-kak-kīⁿ ká i chhih-lòh-khì, hō khong-khì jip-khì, khip-kak chiū lak-lòh-lái. Khip-kak thèh-khí-lái liáu-āu, chiáu i-seng ê bēng-lēng, ēng un-sip-pò ká i am-teh. Kè chit tiám-cheng liáu-āu chia̍h chiong un-sip-pò thèh-khí-lái, koh ēng mī-hoe ká i tah-teh; iā ēng pheng-tò^a ká i pák.

Tâm ê khip-kak-liâu-hoat: Tãi-seng tiòh pī-pān pīⁿ-lâng ê phê-hu beh khip ê só-chāi. Tiòh ēng sio-chúi, kap sat-bún sóe phê-hu, āu-lái ēng *lotio hydrarg. perchlor.* siau-tòk-iòh sóe; nā ū m̄ng tiòh seng thì. Pī-pān phê-hu m̄-thang ēng hé-chiú á-sī *ether*, kiaⁿ-liáu òe thng-tiòh pīⁿ-lâng. Só ēng ê to, tiòh siau-tòk. Ēng hit ki to, chiong ū pīⁿ ê só-chāi kúi-nā ūi koah hō phò^a, chia̍h ēng khip-kak chiáu téng-bīn ê hoat-tō ká i khip.

Nā i-seng kóng tiòh thèh lōa-chòe huih khí-lái, khàn-hō tiòh khòaⁿ hit ê khip ê huih, thèh chiáu i-seng só kóng hiah-ê khí-lái. Khip-kak thèh-khí-lái liáu-āu, nā-sī iú-gòan ài hō i lâu huih, tiòh ēng un-sip-pò ká i tah-teh. Nā m̄-ài hō i koh lâu huih, tiòh ēng mī-se tah-teh, mī-hoe khàm, chia̍h ēng pheng-tò^a ká i pák. Só ēng ê pau-siong-liáu tiòh kè siau-tòk.

Ēng gô-khí suh huih, sī tī hoat-iām ê cheng, á-sī chí thiàⁿ ê lō-ēng. Gô-khí sī σ-sò^a sek ê sòe bé thàng; chúⁱ-ti-pīⁿ, á-sī khoe-nih lóng ū hit hō. Iáu-bē ēng gô-khí ê tãi-seng, tiòh chiong gô-khí tãi-seng liáh lái chhiⁿ hē hui-khí-kū, á-sī kan-á-lái. Tiòh siông-siông òaⁿ chúⁱ, iàu-kín m̄-thang ēng chhiú bong-i, nā ēng chhiú bong-i, i chiū m̄-suh hit hō hoat iām, á-sī teh thiàⁿ só-chāi ê huih. Pīⁿ-lâng ê phê-bah iàu-kín tiòh sóe hō chheng-khì, nā bô sóe hō chheng-khì, gô-khí chiū m̄-suh. Teh sóe ê sí, m̄-thang ēng siau-tòk-iòh-chúi, á sī ū phang-bī ê sap-bún.

Ēng gô-khí ê tãi-seng tiòh ū-pī mī-hoe, kô-iòh, á-sī pheng-tò^a; iā tiòh khah chòe ka íⁿ-íⁿ ê sòe té mī-hoe, chhin-chhiūⁿ chit-ê chíⁿ hiah tōa; chit bīn-tháng khah kiâm ê iâm-chúi, kap *tinctura benzoini composita* iòh-chúi.

Khàn-hō tiòh chiong gô-khí lián áp-á khà hō tī téng-bīn, chia̍h chiong áp-á thèh khui, hō i óa ū phò^a-pīⁿ ê só-chāi lâi suh i. Ū-sī ēng po-lê-kng, chit-thâu that chit liáp mī-hoe, jian-āu ēng ngoeh-á chiong gô-khí ngòeh hē po-lê-kng-lái, i ê bé óa po-lê-kng-tóe, ēng po-lê-kng-chhùi hē tui ū pīⁿ ê só-chāi, gô-khí chū-jian òe tui hia suh. Nā-sī iú-gòan m̄-suh, thang ēng chit tiám-á gū-leng tih hē ū pīⁿ ê só-chāi, chia̍h koh chiong po-lê-kng-chhùi òng hit téng-bīn, i chiū òe suh. Iàu-kín m̄-thang hō i suh tī phê-ē huih-kng ê téng-bīn.

Nā-sī ēng gô-khí lâi suh gín-á, khàn-hō chiū m̄-thang lī-khui i, in-ūi gín-á ū-ê kiaⁿ hit hō thàng. Koh pīⁿ tâng ê lêng, á-sī sió táⁿ ê lêng, khàn-hō iā m̄-thang lī-khui i.

Nā khòaⁿ-kìⁿ pīⁿ-lâng hō gô-khî teh suh ê sí-chūn tòng-bōe-tiâu, beh hūn-khî ê khoán, chiū kóaⁿ-kín ēng **chit** tiám-á iâm, hē tī gô-khî ê bé-á hit téng-bīn, hit bé gô-khî ka-kī òe lak-lòh-lâi. Iàu-kín tiòh òe-kì-tit, m̄-thang tùi pīⁿ-lâng ê seng-khu liáh-khî-lâi, in-ūi gô-khî ê sèng, nā ū lâng kháp-tiòh i, i chiū chiong chhùi-khî chhut lát ká tiâu tī pīⁿ-lâng ê bah m̄-pàng; nā ēng lát ká i liáh-khî-lâi, i ê chhùi-khî òe tiâu tī pīⁿ-lâng ê bah-lâi, chiū òe hoat iâm, iā sī oh tit hó.

Chit bé gô-khî só suh ê huìh, i ê liōng-sò iok-liòk kap hit bé gô-khî chha-put-to pīⁿ-tāng, tãi-khài 3.5 c.c. á-sī 7.0 c.c. huìh; chóng-sī suh liáu-āu, hit ê ū pīⁿ ê só-chāi iū-gōan òe lâu huìh.

Gô-khî lak-lòh-lâi liáu, chiū tiòh hē tī iâm-chúi-lâi hō sí. Nā-sī i-seng iū-gōan ài hō hit ê siong-chhùi lâu huìh, khàn-hō chiū tiòh ēng un-sip-pò am-teh; nā m̄-ài hō i lâu huìh, tiòh ēng ka hó, sòe tè ê mí-pò, chìm hē *tinctura benzoini composita* iòh-chúi-lâi, hō i tâm, tùi hit ê suh ê só-chāi tah-teh, koh ēng chit tè tōa tè ê mí-hoe, khàm hō hó, jiân-āu ēng pheng-tòa pák hō i ân; chit ê hoat-tō chòe hó.

Nā gô-khî suh ê só-chāi, ē-bīn ū kut, beh chí huìh chiū khah khòai, kan-ta ēng chhiú chhih hit ê só-chāi chiū hó, nā ē-bīn bô kut, chiū khah oh-tit chí huìh; chóng-sī khàn-hō tiòh ēng khah chōe chí huìh ê hoat-tō, chit hoat bōe chí, tiòh ēng pát hoat lâi chí.

Huìh nā bōe chí, chiū tiòh liâm-pīⁿ chiong lâu huìh ê só-chāi ê kiaⁿ-lâng sóe hō chheng-khî, koh ēng *collodium* iòh, á-sī *acidum tannicum*, á-sī *liquor ferri perchloridi* iòh, á-sī ēng chit tè peng tè; lóng sī chí huìh ê hoat-tō. Nā án-ni iū-gōan bōe chí, chiū tiòh ēng peng ká i that hit ê lâu huìh ê só-chāi 10 chì 20 hun-cheng chiū òe chí. Tah mí-hoe liáu-āu, khàn-hō tiòh siōng-siōng chim-chiok khòaⁿ, in-ūi chit ê só-chāi, khah-khòai lâu chin chōe huìh, nāng saⁿ jit āu chiah òaⁿ iòh. Koh chit ê hoat-tō khòaⁿ tē 156 tō; chiū-sī chiong lâu huìh ê só-chāi ê phê-hu lêng phû; ēng kè siau-tòk ê chiam tùi phê-ē kng-kè-khî; ēng tām-pòh mí-hoe hē téng-bīn, chiah ēng sòaⁿ pák tiâu chhin-chhiūⁿ 8-jī hêng; ēng pau-siong-liáu ká i pau.

Ēng gô-khî lâi suh hī-á-āu, sī òe chí thâu-**khak** thiàⁿ. Nā beh ēng tī im-tō ê só-chāi, ēng chit tiâu sòaⁿ tùi gô-khî bé pák-teh, lâi tī-hông i nng-jip-khî lâi-bīn. Iàu-kín tiòh òe-kì-tit, m̄-thang ēng gô-khî hē tī huìh-kng ê só-chāi hit téng-bīn-nih. Nā ēng gô-khî liáu, m̄-thang khi ēng tī pát lâng. Koh chit hāng, nā ēng gô-khî, chá-khî-sī khah hó, in-ūi suh liáu nā ū sím-mih sū, khah khòai siat-hoat.